

Réamhráiteas

Conas a cuireadh an plean le chéile agus cé bhí páirteach ann?

Cuireadh an plean seo le chéile le linn na scoilbhliana 2018-19. Tá an Ghaeilge tábhachtach mar ábhar scoile. Teanga bheo cumarsáide í an Ghaeilge. Is cuid d'ár n-oidhreacht í. Cuireann foghlaim na Gaeilge ar chumas an pháiste teangmháil a dhéanamh leis an gcultúr Gaelach mar go bhfuil an teanga agus an cultúr fite fuaite le chéile.

Cén fáth go bhfuil gá leis an bplean seo? *Tá gá leis an bplean seo :*

- chun cabhrú linn an Curaclam a chur i bhfeidhm agus a chur in oiriúint d'ár scoil
- chun go mbeidh treoir chinnte againn i múineadh agus úsáid na Gaeilge
- ionas go mbeidh léanúnachas agus forbairt ó rang go rang
- go mbeidh caighdeán againn mar fhoireann scoile don Ghaeilge i dtreo is gur féidir linn obair mar fhoireann chun an chaighdeán sin a bhaint amach.
- chun an Cur Chuige Cumarsáideach a chur i bhfeidhm sa scoil
- chun comhthéacs a chruthú d'úsáid na Gaeilge sa scoil
- chun eolas a thabhairt do dhaoine nua ag obair sa scoil
- chun FCÁT a chur i bhfeidhm sa scoil

Fís agus Aidhmeanna

Fís – An plean i gcomhthéacs na scoile:

Is é an fís atá againn sa scoil seo ná go bhfoghlaimí na páistí an Ghaeilge go héifeachtach agus le taitneamh agus mar thoradh ar seo go mbeidh siad in ann an Ghaeilge a úsáid go cumarsáideach.

Tá St. Mary's Junior School suite i mBaile Átha Cliath. Níl mórán Gaeilge thart ar an gceantar. Mar sin tá sé mar sprioc againn go ndéanfaidh na muinteoirí iarracht labhairt i nGaeilge mar ghnáth theanga chumarsáide chomh minic agus is féidir agus sa tslí seo go spreagfaí na páistí an dea shampla a leanúint chun an Ghaeilge a labhairt go neamhfhoirmiúil. Tá comhthéacs ann féin ag St. Mary's Junior School gur gá a thabhairt san áireamh agus Gaeilge á theagasc againn.

Aidhmeanna:

Siad na haidhmeanna atá againn mar fhoireann scoile ná:

- Gaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir i rith an lae
- Úsáid na Gaeilge mar gnáth-theanga cumarsáide a chur cunn cinn
- Dearcadh dearfach a chothú sa scoil – spéis a chothú
- Taitneamh a bheith ag baint le foghlaim na Gaeilge
- Cumas éisteachta, labhartha, léitheoireachta agus scríbhneoireacht a chothú ag léibhéil a oireann dó/di féin agus don chineál scoile
- Éisteacht, labhairt, léitheoireacht agus scríbhneoireacht a fhorbairt ar bhealach comhtháite
- Feasacht teanga a chothú go neamhfhoirmiúil
- Feasacht cultúir a chothú

Ábhar an Phlean

1. Curaclam na Gaeilge

1.1 Cur Chuige Cumarsáideach:

Is é an cur chuige cumarsáideach an cur chuige atá molta sa churaclam leis an dara teanga a mhúineadh. Tá an cur chuige seo lárnaithe san fhoghlaimeoir; leagtar an phríomhbhéim ar riachtanas cumarsáide a bheith á chomhlíonadh ag an bhfoghlaimeoir. Díritear an chur chuige ar bhrí agus ar theachtaireachtaí a chur in iúl, agus an múinteoir ag múnú agus ag athúsáid na teanga an lá ar fad. Leagtar an bhéim ar chumarsáid thaitneamhach, idirghníomhach a bhfuil cuspóir léi agus úsáidtear an sprioctheanga chomh luath agus chomh minic agus is féidir sa cheacht teanga.

Ba chóir béim a leagadh ar fhoghlaím foclóra agus gramadaí sa tréimhse réamhchumarsáide, ar úsáid an teanga sa tréimhse cumarsáide (comhrá, rólghlacadh, cluichí teanga &rl) agus ar dhaingniú agus ar thraschur scileanna sa tréimhse iarchumarsáide.

Bíonn trí thréimhse i gceacht ina bhfuil cur chuige cumarsáideach á úsáid:

- An tréimhse réamhchumarsáide: múintear stór focal ó bhéal, feidhmeanna teanga nó struchtúir atá riachtanach don tasc teanga agus cleachtar iad le réimse tacaí agus gníomhaíochtaí. Tá nasc díreach idir an teanga a úsáidtear sa tréimhse seo agus an teanga a úsáidtear sa tréimhse chumarsáide. Tá tábhacht ar leith ag baint leis an tréimhse ionchuir i dtaca le foghlaim an dara teanga agus ceachtanna sa dara teanga. Is cuid bhunriachtanach den tréimhse seo é an t-athrá chun teanga nua a bhunú le haghaidh na tréimhse cumarsáide. Le go mbeidh páistí in ann teanga a shealbhú go cruinn, ní mór dóthain ullmhúcháin a dhéanamh agus go mbeadh na páistí nochta don teanga a ndóthain.
- An tréimhse chumarsáide: baineann foghlaimeoirí úsáid as an bhfoclóir ó bhéal, feidhm teanga nó struchtúr nua chun tasc cumarsáideach a chur i gcrích. Tá na tascanna seo dírithe ar an bhfoghlaimeoir agus d'fhéadfadh súgradh, drámaí, díospóireachtaí, agallaimh agus mar sin de a bheith i gceist. Agus an teanga in úsáid níos minice acu, éiríonn na foghlaimeoirí níos neamhspleáiche de réir a chéile ó thaobh an teanga nua a úsáid agus mar a sainaithníonn an múinteoir earráidí. Cuireann sé sin bonn eolais faoin bpleanáil agus faoin soláthar d'fhoghlaím a dhéanann an múinteoir ina dhiaidh sin.
- An tréimhse iarchumarsáide: agus an múinteoir ag tacú leo, daingníonn na foghlaimeoirí a gcuid foghlama agus aistríonn siad í go dtí gníomhaíochtaí eile. Féachann an múinteoir chun cinn go dtí an chéad chéim eile agus pleanálann i dtreo ionchur agus teagasc teanga amach anseo.

1.2 Feidhmeanna Teanga:

Tá na feidhmeanna teanga lárnach d'fhoghlaím an dara teanga. 'Feidhm teanga' a thugtar ar an úsáid a bhaineann duine as teanga chun sprioc chumarsáide éigin a bhaint amach. Ionas go mbeidh páistí atá ag foghlaim an dara teanga in ann feidhmiú sa teanga nua agus cumarsáid éifeachtach a dhéanamh, tá sé tábhachtach go mbeadh máistreacht acu ar roinnt feidhmeanna teanga.

Seo a leanas na catagóirí feidhmeanna teanga a bheidh i gceist:

- Caidreamh sóisialta a dhéanamh
- Soiléiriú a lorg i gcomhrá
- Dul i gcion ar dhuine nó ar dhaoine eile
- Dearcadh a léiriú agus a lorg
- Eolas a thabhairt agus a lorg
- Struchtúr a chur ar chomhrá

1.3: Foghlaim Comhtháite Ábhar agus Teanga (FCÁT)

Is cur chuige foghlama teangacha í foghlaim chomhtháite ábhar agus teangacha (FCÁT) a úsáideann an sprioctheanga mar an meán chun ábhar agus an teanga a mhúineadh. Díríonn gnáthcheacht FCÁT ar ábhar, úsáidtear an sprioctheanga mar an meán trína dtéann na daltaí i ngleic leis an ábhar. Éascaíonn an próiseas seo spriocanna ábhair agus spriocanna teanga a bhaint amach sa cheacht céanna. Sa scoil seo, táimid chun tosnú le Corpoideachas mór ábhar. Tá plean FCÁT i Aguisín 7.

Modhanna Múinte agus Straitéisí

Modhanna Múinte

Múinfear an teanga tríd úsáid a bhaint na modhanna múinte

- **An Modh Díreach:** m.sh. Seo ríomhaire (taspáin ríomhaire agus é á rá)
- **Modh na sraithe:** m.sh. D'eirigh mé ar maidin, ghlan mé m'fhiacra, d'ith mé mo bhricfeasta
- **Modh na lánfhreagartha Gníomhaí:** m.sh. Éist agus déan – cur suas do lámh, bí ag rith srl
- **An Modh Closlabhartha:** m.sh. Éisteacht le téipeanna, cds, caint an mhúinteora – cluiche bingo/éist agus tarraing
- **An Modh Closamharc:** m.sh. Deilbhíní, físeáin, pictúirí ar an gclár idirgníomhachta
- **Modh na Ráite:** m.sh. Is mise Ciarán...abair é (*agus agallaimh ar siúl*)/ Is maith liom milseáin....abair é

Straitéisí

Bainfear úsáid as na straitéisí seo a leanas chun seans a thabhairt do na páiste an teanga chleachtadh

Agallaimh (Cómhrá beirte)

Scéalaíocht

Cluichí Teanga

Filíocht

Druileanna

Amhrán

Drámaíocht

Seanfhocail

Físeáin

1.4 Snáitheanna an Churaclaim:

Tá ábhar teagaisc agus foghlama an churaclaim Ghaeilge eagraithe faoi cheithre shnáithe:

- Léitheoireacht
- Scríbhneoireacht
- Teanga ó bhéal

Léitheoireacht

Tosaíonn clár ullmhúcháin don litreacht i ranganna na naíonán le rainn, cluichí teanga, amhráin agus pictiúrleabhair, scéalta, na leabhair mhóra &rl. Cuirtear le seo i Rang 1 agus 2 le prionta sa timpeallacht agus léitheoireacht idirghníomhach. Tártaíonn tús na léitheoireachta go hoifigiúil i Rang 2. Um an dtaca seo, bíonn foscileanna na léitheoireachta sa Bhéarla sealbhaithe ag na páistí. Níl ach traschur na scileanna i gceist ansin nuair a thosaíonn siad ar léitheoireacht na Gaeilge. Tugann an léitheoireacht eolas, pléisiúir agus taitneamh don léitheoir, mar sin, chomh maith leis na leabhair léitheoireachta ranga beimid ag cur leis na leabhair sa leabharlann agus beidh leabhair spéisiúla agus oiriúnacha do na ranganna go léir á lorg againn chun éagsúlacht genre a sholáthar do pháistí. Ba mhaith linn deiseanna léitheoireachta éagsúla á sholáthar mar shampla – léitheoireacht faoi stiúir, léitheoireacht pháirteacht, léitheoireacht roinnte, léitheoireacht aonair, taoiléitheoireacht, tionscnaimh léitheoireachta ilrangach. (Aguisín 4-Léitheoireacht).

Scríbhneoireacht

Tártaíonn tús na scríbhneoireachta i rang 2 le cóipeáil frásaí agus abairtí bunaithe ar na téamaí. Téann an scríbhneoireacht chun cinn le tascanna scríbhneoireachta m.sh. ailt bunaithe ar nuacht

phearsanta. Tuigimid go bhfuil gá le cleachtadh i scríbhneoireacht fheidhmiúil agus chruthaitheach. Tá gá le seo ionas go mbeidh páistí ábalta feabhas a chur ar a n-iarrachtaí. Tosaíonn obair ar litriú go neamhfhoirmiúil i rang a 2 freisin. Tá an ghramadach á fhoghlaim de réir a chéile ach déantar go foirmeálta í ins na meán agus na hárd ranganna. Bíonn béim ar úsáid agus cumarsáid i gconaí i bhfoghlaim na gramadaí. (Aguisín 5-Scríbhneoireacht).

Teanga ó bhéal

Cuireann na múinteoirí béim ar teanga ó bhéal. Ba mhaith linn go mbeidh na páistí in ann labhairt go simplí faoi na topaicí a bhfuil spéis acu iontu agus go mbeidh siad in ann caidreamh bunúsach sóisialta a dhéanamh. Chun an aidhm seo a bhaint amach spreagtar na páistí chun labhairt i nGaeilge go neamhfhoirmiúil chomh minic agus is féidir i rith an lae agus chun labhairt go foirmiúil nuair atá rang ar siúl. Bíonn na páistí ag éisteacht leis an teanga go neamhfhoirmiúil sa rang nuair a bhíonn an múinteoir ag bainistiú ranga. Cloiseann siad an Ghaeilge chomh maith nuair atá na múinteoirí i mbun cumarsáide sa rang agus i dtimpeallacht na scoile. Tá sé tábhachtach an teanga a úsáid go neamhfhoirmiúil i gnáth cúrsaí an lae chun an Ghaeilge a chur chun cinn. Cuirtear béim ar scil na héisteachta i rith an cheachta chomh maith – éisteacht go foirmiúil

1.5 Comhtháthú na Snáitheanna:

Déanfar iarracht snáitheanna an Churaclam a mhúineadh ar bhealach comhtháite chomh fada agus is féidir.

1.6 Gaeilge Neamhfhoirmiúil – úsáid na Gaeilge i rith an lae:

- Déanfar iarracht an Ghaeilge a úsáid go feidhmiúil chomh minic agus is féidir i rith an lae, i slí nádúrtha agus i gcomhthéacsanna réalíoch, istigh agus taobh amuigh den ceacht
- Is féidir an Ghaeilge a úsáid ag amanta áirithe rith an lae; sa seomra ranga, sa chlós, srl.
- Tá sé tábhachtach go gcloiseann na páistí na múinteoirí ag labhairt i nGaeilge agus ag múnú an deachleachtais
- Moltar an Ghaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir i dtaispeantaisí, fógraí, postaerí, srl. lastigh agus lasmuigh den seomra ranga.

1.7 Teicneolaíocht an eolais agus na cumarsáide

Is féidir teicneolaíocht an eolais agus na cumarsáide a úsáid i múineadh agus i bhfoghlaim na Gaeilge. Tá cleachtadh ag páistí ar an ríomhaire agus is féidir leo an áis seo a úsáid chun cluichí a imirt nó chun teacht ar eolas. Tá súiomhanna idirlín Ghaeilge ar féidir le múinteoirí agus páistí eolas a fháil uathu. Is saoráid fhiúntach é an ríomhaire pearsanta i bpróiseas na scríbhneoireachta. Is féidir é a úsáid mar áis chun píosa scríbhneoireachta a chur in eagar agus a leagan amach go slachtmhar. Tá cláracha bána idirghníomhacha ins na seomraí ranga agus úsáidtear iad i múineadh na teanga. Bíonn múinteoirí i gconaí ag iarraidh TEC a úsáid agus a fhorbairt chun an teanga a chur chun cinn.

Pleanáil Eagraíochta

2.1 Pleanáil an Mhúinteora:

Déanann na múinteoirí an pleanáil seo a leanas:

- *Pleanáil fhadtéarmach* **Plean Tearmiúil**
- *Pleanáil ghearrthéarmach* **Plean Coicíse**
- *Cúntas Míosúil*

2.2 Áiseanna:

Go hiondúil bíonn leabhair ag an múinteoir agus leabhar ag na páistí, chomh maith le dlúthcheirnín, le scéalta, amhráin agus ábhar TEC. Is fiú go mór úsáid a bhaint as áiseanna comhaimseartha chun go mbeidh éagsúlacht sa cheacht agus chun aire na bpáistí a choinneáil. Tá fáil ar áiseanna i ngach seomra ranga.

2.3 Éagsúlacht Cumais:

Sa scoil seo déanfar iarracht freastal ar éagsúlacht cumais na bpáistí trí úsáid a bhaint as

- modhanna múinte éagsúla
- stratéisí éagsúla

I gcásanna áirithe, téann an dalta chuig an múinteoir feabhais nuair atá an Ghaeilge ar siúl sa seomra.

2.4 Comhtháthú le hÁbhair eile:

Déanfaimid iarracht roinnt Gaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir in ábhair éagsúla sa scoil i rith na bliana. I 2019-2020 tá beim ar corpoideachais. Tá liosta foclóir a bhaineann le cluichí in Aguisín 6 agus liosta cluichí i Aguisín 6.

2.5 Measúnú:

Is cuid lárnach den phróiseas teagaisc agus foghlama na Gaeilge an measúnú. Is próiseas ciorclach é pleanáil, múineadh, foghlaim agus measúnú na Gaeilge. Is gné fhiúntach den phróiseas teagaisc agus foghlama é agus cabhraíonn sé le múinteoirí nuair atá siad ag cur curaclaim Ghaeilge i bhfeidhm agus á phleanáil ar bhonn scoile. Measúnú ar na scileanna cumarsáide teanga ó bhéal, léitheoireacht agus scríbhneoireacht atá i gceist.

Beidh uirlisí measúnaithe, idir neamhfhoirmiúil agus foirmiúil in úsáid chun dul chun cinn na bpáistí a mheas:

- Dírbhreathnú an mhúinteora
- Ceistiú
- Tascanna & trialacha deartha ag an múinteoir
- Féinmheasúnú
- Liosta de na bhfeidhmeanna teanga
- Bailiúchán d'obair agus do thionscadail na bpáistí
- Scrúdaithe

2.5 Obair Bhaile:

Tugann na múinteoirí obair bhaile simplí sodhéanta do na páistí i rang 2. Bíonn an obair bhaile bunaithe ar an méid atá ar siúl sa rang.

2.6 Forbairt Foirne:

Úsáideann an fhoireann scoile uaireanta a chloig Pháirc an Chrócaigh, chun forbairt fóirne a chur chun cinn agus smaointe a roinnt chun cabhrú le chéile go gairmiúil.

2.7 Tuismitheoirí agus an Ghaeilge:

Tá tábhacht faoi leith ag baint le ról na dtuismitheoirí chun cabhrú le hobair na scoile. Ag cruinniú fáilte na tuismitheoirí cuirfear in a luí orthú cur chuige na scoil seo i leith múineadh agus foghlaim na Gaeilge. Míntear tábhacht na Gaeilge ó thoabh fhorbairt intelectúil an pháiste dóibh chomh maith leis an tábhacht cultúrtha. Is féidir le tuismitheoirí dearcadh dearfach don Ghaeilge a chothú sna páistí agus tacaíocht a thabhairt d'obair na scoile agus d'obair an ranga. Mura bhfuil muinín ag na tuismitheoirí as a gcuid Gaeilge féin cuideoidh an scoil a chur ina luí orthu cé chomh tábhachtach is atá dearcadh dearfach.

2.5 Comhionannas:

Beidh deis ag gach páiste sa scoil seo an Ghaeilge a fhoghlaim.

Critéir Rathúlachta (lena ndéanfar an polasaí a mheas)

- Aiseolas ó mhúinteoirí faoin méid Gaeilge atá in úsáid sa rang/sa scoil
- Aiseolas ó na páistí faoina ndearcadh i leith na Gaeilge – (*taitneamhach? Suimiúil? Éasca? ...*)
- Atmaisféar Gaelach sa scoil – tá sé seo á neartú againn trí imeachtaí éagsula a eagrú i rith na bliana.
- Torthaí trialacha, m.sh. i litriú
- Aiseolas ó thuismitheoirí

Cur i bhfeidhm

(a) Rólanna agus freagracht:

- Tá gach múinteoir freagracht as an bplean scoile a chur i gcrích

(b) Spriocdhátaí leis an bplean a chur i bhfeidhm:

- Méan Fomhair 2019

Athbhreithniú

(a) Rólanna agus freagracht:

Pléifear dul chun cinn an phlean go minic. Beidh athbhreithniú déanta ar an bplean seo go rialta ag múinteoirí na scoile.

(b) Spriocdháta don athbhreithniú:

Déanfar an chéad athbhreithniú foirmeálta eile le linn na scoilbhliana 2020/2021

Daingniú agus Cumarsáid

Tugadh cóip den plean scoile seo don mBord Bainistíochta chun moltaí a fháil uathu. Bhí an plean faofa ag an mBord tar éis iniúchadh a dhéanamh air.

Dáta :

Síniú : _____

Cathaoirleach

Aguisín 1: Le Déanamh i Naíonáin Bheaga

Feidhmeanna Teanga	Gaeilge ag Ammanta Áirithe	Gníomhartha Oiriúnacha	Graiméar
Dia is Muire duit. Slán Tar anseo Cé thusa? Is mise ... Tar anseo Go raibh maith agat Suigh síos/Seas suas/Stop Bí ag siúl Ná bí ag rith Tá /Níl Go maith Tá brón orm. Is liomsa é Anseo/as láthair Níl sé/sí anseo. Tá cnag ar an doras An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá / Níl. Cá bhfuil x? Sa chlós / sa seomra / sa leithreas / sa chófra / sa bhosca	Isteach libh Dia dhaoibh ar maidin, a pháistí/Dia is Muire duit, a mhúinteoir. Bain díot do chóta Dia dhuit, a mhúinteoir. Táimid go maith Ciúineas! -NB Bígí ciúin a pháistí. -NB An bhfuil Seán ar scoil inniu? Tá/Níl Anseo Tóg amach an lón. Tóg amach do bhosca. Ith do lón. Suigí síos. Seas sa líne. Suigh in aice le Seán. Cuir isteach do lón. Cuir i do mhála é. Cuir i do bhosca lóin é. Nigh do lámha. Píoc suas é sin. Nigh do lámha. Cuir sa bhosca bruscair é. Cuir ort do chóta agus do chaipín. Déan líne. An bhfuil sibh réidh? Glanaigí suas. Faigh do chóta. Cuir ort do chóta. Seas sa líne. Oscail an doras, a Mháire. Siúil amach. Ná bí ag rith. Slán abhaile. Slán libh.	Éisteacht: - rainn - dánta - scéalta - gníomh amhráin & amhráin shaothair - sceitsí/dramaí - cluichí teanga a éilíonn éisteacht agus tuiscint agus gníomhaíochtaí simplí, mar shampla : - éist agus aithint/taispeáint - éist agus aimsiú - éist agus meatseáil - éist agus dathaigh - éist agus tarraing pictiúr - éist agus lean treoracha - éist agus déan míme - treoracha ón múinteoir agus mothúcháin á leiriú ag na páistí le mínm nó pictiúr Labhairt: - ag aithris rann - ag aithris dánta - ag aithris scéalta - ag canadh amhráin - ag rólghlacadh/sceitsí/drámaí - nuacht shimpí - beannachtaí - ag cumadh abairtí - cluichí teanga agus gníomhaíochtaí simplí a éilíonn labhairt fheidhmiúil mar shampla: - ag aithint/taispeáint agus ag labhairt - ag aimsiú agus ag labhairt - ag meatseail agus ag labhairt - ag ghíomhú agus ag labhairt - ag liostú - ag tabhairt cuntas ar phictiúr 'Aimsigh na Difríochtaí - ag cur agus ag freagairt ceisteanna - ag tabhairt treoracha	

		o focail frithchiallach	
--	--	-------------------------	--

Le Déanamh i Naíonáin Bheaga

Feidhmeanna Teanga	Gaeilge ag Ammanta Áirithe	Gníomhartha Oiriúnacha	Graiméar
Dia is Muire duit. Slán Tar anseo Cé thusa? Is mise ... Tar anseo Go raibh maith agat Suigh síos/Seas suas/Stop Bí ag siúl Ná bí ag rith Tá /Níl Go maith Tá brón orm. Is liomsa é Anseo/as láthair Níl sé/sí anseo. Tá cnag ar an doras An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá / Níl. Cá bhfuil x? Sa chlós / sa seomra / sa leithreas / sa chófra / sa bhosca An bhfuil cead agam dul go dtí an leithreas/dul amach Cuir an ... ar an mbord Ná bí ag caint Tá mé go maith ag ... Sea/Ní hea An bhfuil sé go deas / maith? Tá / Níl. Tá brón orm. Go maith/Go deas. An féidir leat? Is féidir liom/Ní féidir liom. Ceart go leor Maith thú. Go deas. Go maith. Tá tú an-mhaith. Beidh tú ceart go leor Bhí ... Thit ... D'ith ... D'ól... Fuair Tá Liam dána / ag ithe / ag troid. Tá an leabhar ar an mbord. Tá sé/sí tinn, sa bhaile, as láthair Seo duit an ... An bhfuil sé (dathanna / gníomhaíochtaí)? An bhfuil tú tinn? Tá /Níl. Cad atá sa _? Cé hé / hí sin? Cad é sin? An leabharé? Ní hea / Sea.	Isteach libh Dia dhaoibh ar maidin, a pháistí/Dia is Muire duit, a mhúinteoir. Bain díot do chóta An bhfuil aon duine as láthair? Cé atá as láthair inniu? Conas atá sibh ar maidin? Croch suas do chóta. Cén chaoi an bhfuil sibh? Dia dhuit, a mhúinteoir. Táimid go maith Ciúineas! Bígí ciúin a pháistí. An bhfuil Seán ar scoil inniu? Tá/Níl Anseo Tóg amach an lón/do bhosca. Ith do lón. Suigí síos. Seas sa líne. Suigh in aice le Seán. Cuir isteach do lón. Cuir i do mhála é. Cuir i do bhosca lóin é. Nigh do lámha. Pioc suas é sin. Nigh do lámha. Cuir sa bhosca bruscair é. Cuir ort do chóta agus do chaipín. Déan líne. An bhfuil sibh réidh? Glanaigí suas. Faigh do chóta. Cuir ort do chóta. Seas sa líne. Oscail an doras, a Mháire. Siúil amach. Ná bígí ag rith. Slán abhaile/libh Téigh amach sa chlós. Téigh amach ag spraoi/ag súgradh. Ith do cheapaire. Ól do dheoch. Suigh ag an mbord	Éisteacht: ▪ ra inn ▪ dánta ▪ scéalta ▪ gníomh amhráin & amhráin shaothair ▪ sceitsí/dramaí ▪ cluichí teanga a éilíonn éisteacht agus tuiscint agus gníomhaíochtaí simplí, mar shampla : - o éist agus a itint/taispeáint - o éist agus aimsiú - o éist agus meatseáil - o éist agus dathaigh - o éist agus tarraing pictiúr - o éist agus lean treoracha - o éist agus déan míme ▪ treoracha ón múinteoir agus mothúcháin á leiriú ag na páistí le mínm nó pictiúr Labhairt: ▪ ag aithris rann ▪ ag aithris dánta ▪ ag aithris scéalta ▪ ag canadh amhráin ▪ ag rólghlacadh/sceitsí/drámaí ▪ nuacht shimpí ▪ beannachtaí ▪ ag cumadh abairtí ▪ cluichí teanga agus gníomhaíochtaí simplí a éilíonn labhairt fheidhmiúil mar shampla: - o ag aithint/taispeáint agus ag labhairt - o ag aimsiú agus ag labhairt - o ag meatseáil agus ag labhairt - o ag ghíomhú agus ag labhairt - o ag liostú - o ag tabhairt cuntas ar phictiúr - o ‘Aimsigh na Difríochtaí - o ag cur agus ag freagairt ceisteanna - o ag tabhairt treoracha - o focail frithchiallach	

Le Déanamh i Rang a hAon

Feidhmeanna Teanga	Gaeilge ag Ammanta Áirithe	Gníomhartha Oiriúnacha	Graiméar
Dia is Muire duit/daoibh. Conas atá tú? Slán agus go raibh maith agat. An bhfuil sibh réidh? Tá/Níl Conas atá tú? Go maith/Tá mé tinn. srl Seo é/í Lá breithe sona duit. An bhfuil cead agam .. a fháil/mo lámha a ní? Tá / Níl. Ceart go leor. Brostaigh. Ar aghaidh leat. Níl cead agat ... a fháil. Faigh an leabhar rolla/.... Tóg amach Píoc suas na páipéir. Glan an clár dubh Tóg go bog é. An bhfuil a fhios agat? Tá/níl a fhios agam. Is breá liom. Is fuath liom. Ar mhaith leat milseán? Ba mhaith / Níor mhaith liom. Is ea. / Ní hea Fíor / bréagach An féidir leat ...? An bhfaca tú ? Ní fhaca. Ar chuala tú? Níor chuala. Tá go maith Ar fheabhas. Go hiontach. Go breá. Tá pian i mo bholg/ i mo cheann Thit sé sa chlós. Tá ... ag ithe an lóin. Inniu an Luan / Máirt / Céadaoin / Déardaoin / Aoine. Tá ... tinn. Cé leis é seo? Is liomsa é. Ní liomsa é. Cén dath atá ar an X? Cathain? (laethanta na seachtaine Cén t-am? (uair) Cé mhéad? Cad is ainm duit? Cén aois tú? Cén rang ina bhfuil tú?	Tógaigí amach an obair bhaile. An bhfuil an obair bhaile déanta agat? An raibh tú tinn inné? Bhí mé tinn inné. An bhfuil biseach ort? An bhfuil nóta agat? Tá nóta agam. Tá an seomra ranga an-te. Oscail an fhuinneog le do thoil, a Mhairtín. Breithlá shona duit, a Mháire. Cén aois tú inniu? Tá mé sé bliana d'aois/seacht mbliana d'aois inniu. An bhfuil gach duine ag éisteacht? An bhfuil sibh réidh? Táimid réidh. <u>An Rolla:</u> Tá/Níl mé anseo. Tá/Níl sé ar scoil inniu. Tá sé/sí as lathair Tógaigí amach an lón anois. Ithigí an lón. Ar ith tú do lón? Glanaigí na boird. Cuirigí isteach an lón. Bailigí an bruscar. Cuirigí oraibh bhur gcótaí. Cá bhfuil do chóta agus do chaipín, a Sheáin? Seasaigí sa líne. Déanaigí líne agus siúlaigí amach go dtí an clós. Oscail an buidéal seo dom le do thoil. Tá tart orm. / Tá ocras orm. An bhfuil sé in am lóin? An bhfuil bainne/sú oráiste agat inniu? Ná bí ag rith. An maith leat ceapairí cáise/liamháis/bananaí? Ní maith liom Tá íogart/úll/oráiste agam don lón inniu. Is breá/maith/fuath liom..... Tá mé réidh.	Éisteacht: ▪ rainn ▪ dánta ▪ scéalta ▪ gníomh amhráin & amhráin shaothair ▪ sceitsí/dramaí ▪ cluichí teanga a éilíonn éisteacht agus tuiscint agus gníomhaíochtaí simplí, mar shampla : ○ éist agus aitint/taispeáint ○ éist agus aimsiú ○ éist agus meatseáil ○ éist agus dathaigh ○ éist agus tarraing pictiúr ○ éist agus lean treoracha ○ éist agus déan mime ▪ treoracha ón múinteoir agus mothúcháin á leiriú ag na páistí le mínm nó pictiúr Labhairt: ▪ ag aithris rann ▪ ag aithris dánta ▪ ag aithris scéalta ▪ ag canadh amhráin ▪ ag rólghlacadh/sceitsí/drámaí ▪ nuacht shimpí ▪ beannachtaí ▪ ag cumadh abairtí ▪ cluichí teanga agus gníomhaíochtaí simplí a éilíonn labhairt fheidhmiúil mar shampla: ○ ag aithint/taispeáint agus ag labhairt ○ ag aimsiú agus ag labhairt ○ ag meatseail agus ag labhairt ○ ag ghíomhú agus ag labhairt ○ ag liostú ○ ag tabhairt cuntas ar phictiúr ○ ‘Aimsigh na Difríochtaí ○ ag cur agus ag freagairt ceisteanna ○ ag tabhairt treoracha ○ focail frithchiallach	Duine, beirt, triúr ceathrar, cúigear. Plurals: e.g. úlla, oráistí, milseáin, brioscaí Mise: Mé, Uaim, Liom, Is liomsa Faoin, Sa, Ar an

Le Déanamh i Rang a Dó

Feidhmeanna Teanga	Gaeilge ag Ammanta Áirithe	Gníomhartha Oiriúnacha	Graiméar
Slán anois. Slán go fóill. A athair / A Mháire / A Sheáin Gabh mo leithscéal. Go raibh míle maith agat. An féidir linn? An bhfuil cead againn? Ná bí ag pleidhcíocht. Tá mé go hiontach ag ____. Is fearr liom. Ar mhaith leat milseán? Cé acu is fearr leat? Ar thóg tú? Níor thóg Tá sé ceart go leor. Ar fheabhas. Go hiontach. Go breá. Maith sibh. Tá sé sin go maith. Tá tinneas cinn / tinneas fiacaile orm. Ar maidin Inné Lá amháin Is madra mór é sin. Tá sé/sí ag an bhfiacloir / i seomra eile / san ospidéal. Bhí..... Chuaigh Tá / Bhí X ag troid sa chlós. Thug San Nioclás ... dom Seo nóta duit ó Tá cóta nua ag x. Ná déan é sin. Ar ith/ól tú? D'ith mé / níor ith mé. D'ól mé / níor ól mé. Cad/céard a tharla? Ar thóg, thit, bhris, chuala, tháinig? An raibh, bhfaca, ndeachaigh, ndearna ? Cathain? (laethanta na seachtaine – inné, ar maidin, ag am lóin) Conas?	Tógaigí amach an obair bhaile. An bhfuil an obair bhaile déanta agat? An raibh tú tinn inné? Bhí mé tinn inné. An bhfuil biseach ort? An bhfuil nóta agat? Tá nóta agam. Tá an seomra ranga an-te. Oscail an fhuinneog le do thoil, a Mhairtín. Breithlá shona duit, a Mháire. Cén aois tú inniu? Tá mé sé bliana d'aois/seacht mbliana d'aois inniu. An bhfuil gach duine ag éisteacht? An bhfuil sibh réidh? Táimid réidh. <u>An Rolla:</u> Tá/Níl mé anseo. Tá/Níl sé ar scoil inniu. Tá sé/sí as lathair Tógaigí amach an lón anois. Ithigí an lón. Ar ith tú do lón? Glanaigí na boird. Cuirigí isteach an lón. Bailigí an bruscar. Cuirigí oraibh bhur gcótaí. Cá bhfuil do chóta agus do chaipín, a Sheáin? Seasaigí sa líne. Déanaigí líne agus siúlaigí amach go dtí an clós. Oscail an buidéal seo dom le do thoil. Tá tart orm. / Tá ocras orm. An bhfuil sé in am lóin? An bhfuil bainne/sú oráiste agat inniu? Ná bí ag rith. An maith leat ceapairí cáise/liamháis/bananaí? Ní maith liom Tá fogart/úll/oráiste agam don lón inniu. Is breá/maith/fuath liom..... Tá mé réidh.	Labhairt: ▪ rabhlóga ▪ cleachtaí teanga & fograíochta a chabhraíonn leis an liofacht ▪ cluichí boird Léitheoireacht : gníomhachtaí réamh léitheoireachta, mar shampla: pictiúir do chur san ord ceart, cluichí meaitseála, focalchartaí, frasachartaí, abairtchartaí, luaschartaí, na fuaimeanna a dhéanann litreacha ▪ cluichí teanga a éilíonn léitheoireacht fheidhmiúil m. sh.: ○ ag léamh agus ag meaitseáil, ag déanamh míme, ag dathú, ag tarraingt pictiúir, ag insint ▪ scéal ar théip agus téas le leanúint ag na páistí ▪ ábhar leathan léitheoireachta mar shampla: scéalta, rainn, dánta, páipéir ghrinn, biachláir, amchlár, cártaí breithlá Scribhneoireacht: ▪ cleachtaí peannaireachta m.sh. litreacha, focail, abairtí ▪ lipéid le haghaidh m. sh. rudaí sa seomra ranga/i bpictiúirí ▪ liostaí focail ▪ gníomhaíochtaí réamhscríbhneoireachta, mar shampla: ○ focail á mheaitseáil le pictiúir & scríobh amach ○ abairtí á mheaitseáil le pictiúir & scríobh amach ○ abairtí á chur san ord cheart & á scríobh amach ▪ líon na bearnaí: abairtí nó tascanna á n-íomlanú ▪ nuacht shimplí ▪ scríbhneoireacht fheidhmiúil m. sh. cartaí d'ócáidí speisialta ▪ puzail agus cluichí focal ▪ bolgain chainte i gcartúin á líonadh isteach ▪ focail á gcur in abairtí ▪ focail cháilithe á n-úsáid ▪ cleachtaí poncaíochta ▪ cleachtaí foghraíochta agus litrithe ▪ scéalta	Duine, beirt, triúr ceathrar, cúigear. Plurals: e.g. úlla, oráistí, milseáin, briosaí Mise: Mé, Uaim, Liom, Is liomsa Faoin, Sa, Ar an Ag comháireamh rudaí (1-7) agus airgead (1-10) (<i>m.sh. stoca amháin, dhá stoca, trí stoca, ceithre stoca, cúig stoca, sé stoca, seacht stoca</i>). Sé agus sí a agus á i agus í u agus ú Briathra: Bhí, Tá, Beidh Chuir, Cuireann, Cuirfidh Chuaigh Ith Ól

Aguisín 2: Cuspóirí éisteachta

	Naíonáin	Rang 1 & 2
Ag Cothú Spéise go neamhfhoirmiúil	Éisteacht leis an nGaeilge mar theanga chaidrimh agus bhainisteoireachta (sa rang, sa scoil & sa bhaile)	Éisteacht leis an nGaeilge mar theanga chaidrimh agus bhainisteoireachta (sa rang, sa scoil & sa bhaile)
Ag Cothú Spéise sa teagasc	Éisteacht le daoine eile chomh maith leis an múinteoir, cé nach dtuigfeach sé/sí gach focal b'fhéidir (Cláir ar ThnG ; púipéid ag caint le chéile ; masc a dhéanamh le treoracha shimplí ; téipeanna éist nó dlúthceirníní ; scéalta gearra taifeadta le maisíochtaí fuaime)	Éisteacht le Gaeilge, cé nach dtuigfeach sé/sí gach focal b'fhéidir (Cláir ar ThnG ; sceitsí nó drámaí simplí puipéid ; cartúin ; aghaidh fidil nó hata á dhéanamh le treoracha shimplí ; téipeanna éist nó dlúthceirníní ; sraith fuaimeanna a ainmniú ; scéal a insint ; guthanna difriúla a aithint, scéalta taifeadta)
	Éisteacht gan bhrú le hábhar tarraingteach (Rainn ; scéalta idirnáisiúnta nó dúchasacha ; gníomhamhráin bhríomhara leis na gníomhartha)	Éisteacht gan bhrú le hábhar tarraingteach (Rainn ; scéalta aitheanta ; gníomhamhráin thaitneamhacha)
Ag Tuiscint Teanga	Éisteacht leis an nGaeilge a labhairt go rialta gach lá chun frásaí faoi leith a dhaingniú (Ag dul amach ag am lóin ; ag teacht isteach ; moladh – ‘maith thú’)	Éisteacht leis an nGaeilge a labhairt go rialta gach lá chun frásaí faoi leith a dhaingniú (Ag dul amach ag am lóin ; ag teacht isteach ; moladh – ‘maith thú’ ; tionól na scoile)
	Éisteacht le cainteoir beo agus cabhair a fháil ó leideanna éagsúla (Geáitsí ; taispeáint le méara ; ceann a chroitheadh ; tuin na cainte ; ceisteanna ; mothúcháin)	Éisteacht le cainteoir beo agus i bhfíseáin agus an chaint a thuiscint le cabhair (Na súile, an aghaidh, an guth, béim, túin na cainte)
	Cluichí éisteachta a imirt agus gníomhaíochtaí simplí a dhéanamh (Éist & aithint/tiaspeáint ; Éisteacht & aimsiú ; Éisteacht & meaitseáil)	Cluichí éisteachta a éilíonn tuiscint a imirt (Éist & aithint/tiaspeáint ; Éisteacht & aimsiú ; Éisteacht & meaitseáil)
	Éisteacht agus leanúint treoracha (Éist agus dathaigh ; éist agus tarraing ; Deir Ó Grádaigh ; gluaiseacht le ceol)	Éisteacht agus leanúint treoracha (Éist agus dathaigh ; éist agus tarraing ; Deir Ó Grádaigh ; gluaiseacht le ceol)
	Éisteacht le treoracha ón múinteoir agus na mothúcháin a léiriú le mím nó le pictiúr (Áthas, brón)	Éisteacht le treoracha ón múinteoir agus na mothúcháin a léiriú le mím nó le pictiúr (Áthas, brón)
		Taithí a fháil ar éisteacht gníomhach trí aire a dhíriú ar an ábhar éisteachta le cabhair ó cheisteanna an mhúinteora (Réamhcheisteanna ; iarcheisteanna)
		Fóghraíocht chearta a chloisteáil chun taithí a fháil ar na fuaimeanna ar leith atá sa Ghaeilge (Rainn nó amhráin)
Comhtháthú	Coirpoideachas – lúthchleasaíocht Ceol – amhráin Gaeilge	Coirpoideachas – lúthchleasaíocht ; Ceol – amhráin Gaeilge Na hamharcealaíona – dathanna ; Eolaíocht – ábhair, tréithe

Aguisín 3: Cuspóirí don labhairt

	Naíonáin	Rang 1 & 2
Ag Cothú Speise go neamhfhoirmiúil	Tabhairt faoi labhairt na Gaeilge (Caidreamh sóisialta a dhéanamh ; ocaídí rialta i rith an lae a úsáid chun cumarsáid simplí a dhéanamh – am lóin, am rolla, ag teacht isteach ar maidin, ag dul abhaile)	An Ghaeilge a úsáid go teagmhasach neamhfhoirmiúil (Caidreamh sóisialta a dhéanamh sa seomra ranga ; beannú, slán a fhágail, glaoch aré dhuine, cumarsáid shimplí)
Ag Cothú Speise	Rainn le hathrá a aithris	Rainn a rá

sa teagasc	(Damhán alla)	
	Amhráin a chanadh (Gníomhamhráin ; amhráin saothair)	Gníomhamhráin thaitneamhacha a chanadh
	Scéalta aitheanta a chloisteáil agus páirt a ghlacadh san athrá nó i ndrámáí simplí bunaithe orthu (An chircín beag rua)	Páirt a ghlacadh i sceitsí gearra de scéalta aitheanta (puipéid a úsáid agus na páistí ag rá an churfá) Suímh shamhlaíocha a chruthú agus a fhorbairt i sceitsí agus drámaí (‘Mise Hansel, tá mé ar strae’)
	An Ghaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna cultúrtha (Oíche Shamhna ; guí nuair a ligtear sraoth ; Dia linn !)	An Ghaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna cultúrtha (Cluichí traidisiúnta d’fhéilte éagsúla na bliana)
Ag Úsáid Teanga	Úsáid a bhaint as geáitsí agus tuin na cainte chun cabhrú le cumarsáid a dhéanamh (Ceann a chroitheadh, méara a úsáid, tuin i gceisteanna)	Úsáid a bhaint as leideanna éadsúla chun cabhrú le cumarsáid éifeachtach a dhéanamh (geaitsí, béim agus tuin)
	Nuacht shimplí phearsanta a thabhairt faoin am atá thart (Chonaic mé ... ; fuair mé ...)	Nuacht shimplí phearsanta a thabhairt futhú féin, caitheamh aimsire agus gnáthsaoil laethúil
	Scéalta gearra a insint ag úsáid sraith briathra	Scéalta gearra a insint ag úsáid sraith briathra
	Sainfhoclóir na dtéamaí a úsáid i gcomhthéacs le cabhair áiseanna mar phictiúir, bhréagáin, ábhar dílis	Sainfhoclóir na dtéamaí don leibhéal seo a úsáid (pictiúir, póstaer, ábhar dílis, cluichí foclóra, abairtí a chumadh ó spreagthaigh)
	Focail fhrithchiallacha a úsáid (Fada, gearr, beag, mór, fuar, te, lán, folamh)	Focail cháilitheacha a úsáid (Fada/gearr, beag/mór, bán/íseal, ard/tanaí, go tapa/go mall, go dona/go maith)
	Rólghlacadh a chleachtadh ag leibhéal shimplí (Sa bhaile, sa scoil, sa bhialann, sa siopa)	Rólghlacadh a chleachtadh i suímh éagsúla (Sa siopa bréagáin, sa seomra ranga, sa chlós)
	Cluichí teanga a imirt (Aithint – Cé mise ?; Aimsiú – feicim le mo shúilín ; meaitseáil – snap ; liostú – cluiche cuimhne ; cluiche kim ; cén t-am é a mhactíre ?)	Cluichí teanga a imirt (Taispeáint agus labhairt – uimhreacha, am ; aithint & labhairt ; aimsiú agus labhairt ; meaitseáil agus labhairt – dúradáin, snap ; liostú – cluiche cuimhne.
		Cluichí le teoracha ó pháiste eile (Tarraint agus dathú pictiúir)
		Pictiúir agus cluichí a úsáid chun suíomh a chur in iúl (ar/sa/faoi/idir/ag)
		Caint faoi rudaí a tharla, atá ar siúl agus a tharlóidh (Thóg, chonaic, bhí ; tugann, feiceann, bíonn ; tógfaidh, feicfidh, beidh ; ag rith/léim/súgradh)
		Páirt a ghlacadh i gcluichí foghraíochta agus litrithe (Feicim le mo shuílín ; bingo ; an crochadóir)

Aguisín 4: Cuspóirí don léitheoireacht

	Rang 2
Ag Cothú Speise	Léitheoireach a shamhlú le taitneamh trí éisteacht leis an múinteoir mar dhea-léitheoir ag léamh scéalta agus dánta tarraingteacha.
	Taithí a fháil ar n bhfocal scríofa sa timpeallacht, go háirithe sa seomra ranga, agus é a léamh go tuisceannach (lipéid le haghaidh rudaí sa seomra ranga, i bpictiúir agus ar shaothair ealaíne fógraí sa seomra)
	Sracfhéachaint ó am go ham ar réimse leathan d’ábhar léitheoireachta

	<i>(pictiúrleabhair, cartúin, páipéir ghrinn agus irisí, cartaí d'ócáidí speisialta, amchlár an ranga)</i>
Ag Tuiscint Teanga	Clár cuimsitheach réamhléitheoireachta a leanúint <i>(pictiúrleabhair ; cluichí meaitseála ; pictiúir a chur in ord ; luascháartaí ; focalcháartaí ; frásacháartaí ; abairtcháartaí)</i>
	A thuiscint gur gníomhaíocht í an léitheoireacht ar féidir a roinnt le daoine eile <i>(Leabhar á léamh os ard ag an múinteoir)</i>
	An téarmaíoccht ar leith a bhaineann leis an léitheoireacht a chloisteáil as Gaeilge agus a thuiscint <i>(‘Oscail do leabhar’, ‘Féach ar an bpictiúr’)</i>
	Stór de ghnáthfhocail inléite a chur le chéile óna t(h)aithí ar théacs sa timpeallacht agus as leabhair
	Focail a aithint trí leideanna a úsáid <i>(ó phictiúir, ó chomhthéacs na bhfocal, ón gcomhréir)</i>
	An ceangal atá idir litreacha agus fuaimeanna na Gaeilge a aithint <i>(guta : fada agus gearr, glan, slán ; séimhiú ar thúschonsain – bróg, mo bhróg, téann, ní théann, siúil, shiúil)</i>
	Tuiscint a fháil ar an gcaoi a gcomhfhreagraíonn fuaimeanna agus litreacha áirithe i nGaeilge agus i mBéarla go hiondúil <i>(p, b, m, l, n, r ; défhoghair ; uan, fuar, ias, bia)</i>
	A bhfuil á léamh aige/aici a thuiscint <i>(Ceisteanna, freagraí)</i>
Ag Úsáid Teanga	Léitheoireacht a chleachtadh trí ‘leabhair mhóra’ a léamh in éineacht leis an múinteoir
	Léitheoireacht fheidhmiúil a dhéanamh i gcluichí léitheoireachta <i>(Treoracha a léamh agus a leanúint chun cluichí boird simplí a imirt tús, an baile ; ag léamh agus ag déanamh míme le cabhair ó phictiúir ag léamh abairte agus ag tarraingt pictiúir)</i>

Aguisín 5: Cuspóirí don scríbhneoireacht

	Naíonáin	Rang 1 & 2
Ag Cothú Speise & Ag Úsáid Teanga	Cleachtaí scríbhneoireachta agus peannaireachta ar siúl i mBéarla nó i nGaeilge roimh thosú ar an scríbhneoireacht fhoirmiúil.	Taithí a fháil ar atmaisféar ranga a léiríonn meas ar an bhfocal scríofa agus a chuireann luach ar dhea-iarrachtaí scríobhneoireachta.
	Taithí a fháil ar atmaisféar ranga a léiríonn meas ar an bhfocal scríofa agus a chuireann luach ar dhea-iarrachtaí scríobhneoireachta.	An múinteoir a fheiceáil ag scríobh agus é/í ag baint sásaimh as

An múinteoir a fheiceáil ag scríobh agus é/í ag baint sásaimh as	Rang 2 : Tús na scríbhneoireachta - Líon na bearnaí. Eagrú agus cóipeáil agus a scríobh.
Tuiscint a fháil ar clé / deas agus ar barr / bun.	Pictiúir a tharraingt m. sh. (le rudaí a thaitníonn/nach dtaitníonn leis agus lipéid a chur orthu).
Cleachtaí peannaireachta a dhéanamh le huirlisí scríbhneoireachta.	Liosta Nollag/siopadóireachta/cuireadh/cárta buíochais.
Cleachtaí a bhaineann le tús na scríbhneoireachta a dhéanamh	Ainm féin a scríobh.
	Scríobh lipéid sna leabhair saothair.
	Líon isteach na bearnaí.
	Freagairt ceisteanna agus abairtí beaga.
	An Nuacht a scríobh ón gclár dubh ag deireadh na bliana.
	Cóipeáil amhráin agus dánta.
	Meitseáil pictiúir agus téacs, pictiúir agus focail, pictiúir agus abairtí

Aguisín 6: Foclóir do Ghaeilge agus Corpoideachais

A: Apparatus Fearas Are you fit? An bhfuil tú aclaí? Are you injured? An bhfuil tú gortaithe? Are you ready? An bhfuil tú / sibh réidh? Athletics Lúthchleasaíocht B: Backs/defenders (the) Na Cosantóirí Basketball Cispheil Bend down Crom síos Blow the whistle Séid an fheadóg Bounce the ball Preab an liathróid	Free kick/puck Cic saor / puc saor G: Get a score Faigh scór Get the small ball Faigh an liathróid bheag le do thoil Get the jerseys Faigh na geansaithe Give me the ball Tabhair dom an liathróid Goal Cúl Goalkeeper Cúlbaire Good girl/boy Maith an cailín/buachaill Great Go hiontach/ar fheabhas Great goal Cúl galánta/gleoite	Listen Éistigí / Éist Listen to the directions Éist leis na treoireacha Listen to the rules Éist leis na rialacha Look at me Amharc/ Féach orm Long jump Léim fhada M: Make a circle Déan ciorcal/isteach sa chiorcal/déan fáinne Make a line Déanaigí líne Mark Síle Marcáil Síle My choice/pick Mo rogha	Supple Umhal/aclaí T: Take it easy Tóg go bog é Team captain Captaen na foirne Tennis Leadóg That's silly Tá sé sin amaideach The game is over Tá an cluiche thart Throw the ball Caith an liathróid Train Traenáil Turn around Tiontaigh (thart)/Cas timpeall Turn left/right Tiontaigh/cas ar chlé/ar dheis
--	---	---	--

C: Camogie Camógaíocht Can you score? An féidir leat scór a fháil? Careful Bí cúramach Catch it Beir/faigh greim air Competition Comórtas Congratulations Comhghairdeachais leat D: Dance Damhsa/rince Don't fight Ná bí ag troid! Don't foul Ná déan feall/calaois Don't laugh at ... Ná bí ag magadh faoi .. Don't run Ná bí ag rith Don't talk Ná bí ag caint E: Easy Furast/éasca Equipment Fearas F: First-aid Garchabhair Five minutes left Cúig bhomaite/nóiméad fágtha Five per team Cúigéar ar gach fhoireann Football Peil Follow me Lean mise Forwards (the) Na tosaithe Foul Feall/calaois	Gymnastics Gleacaíocht H: Handball Liathróid láimhe Have a go Bain triall as Have a rest Lig do scíth Hard luck Mí-Ádh Helmet Clogad Here are the rules Seo iad na rialacha High jump Léim ard Hit the sliotar Buail an sliotar Hurley Camán Hurling Iománaíocht Hurry up Déan deifir/brostaigh ort I: I'll take it Tógfaidh/glacfaidh mise é I'm ready Tá mé réidh I'm the referee (Is) Mise an réiteoir Indoor games Cluichí istigh It's difficult Tá sé doiligh/deacair Injured Gortaithe J: Jump Léim/léimigí Jump up Léim in airde K: Kick/hit the ball Buail an liathróid Kick it now Tóg cic anois! L: Leave it Fág é Let's begin the game Tosóimid ar an chluiche Level (scores) Cothrom	N: Number nine Uimhir a naoi O: Over the sideline Thar an taobhlíne P: Partner work Obair bheirte Penalty Cic pionóis/éirice Point Pointe/cúilín Post Cuaille Put on a red jersey Cuir ort geansaí dearg Q: Quickly Go gasta/tapa Quiz Tráth na gCeist R: Race Rás Raise your hand Ardaigh do lámh Relay race Rás sealaíochta Round of applause Bualadh bos Rounders Cluiche Corr Run Rith/rithigí Run as fast as you can Rith chomh gasta/tapaiddh agus is féidir leat S: Save it Sábháil é Side-line kick Cic sleasa Sit on the floor Suigh síos ar an urlár Slowly Go mall Stop Stad/Stop Stop messing Ná bí ag pleidhcíocht Stretch out your hand/leg Sín amach do lámh/chos	Two goals between the teams Dhá chúl idir na foirne Two in front of two Beirt os comhair beirt U: Unfair (it's) Níl sé ceart ná cóir V: Versus in éadan/in aghaidh/i gcoinne Volleyball Eitpheil W: Watch the ball Coinnigh do shúil ar an liathróid We lost Chaill sinn/chailleamar We won Bhuaigh/bhain sinn/bhuamar Well done Bullaí fir/maith thú We're finished Táimid críochnaithe Who's on your team? Cé 'tá ar d' fhoireann? Would you like to be the referee? Ar mhaith leat bheith i do réiteoir? 'X' is winning Tá an lámh in uachtar ag 'X' Y: Yellow card Cárta buí You can't throw the ball Ní thig/féidir leat an liathróid a chaitheamh You must .. Caithfidh tú ... Your choice/pick Do rogha Z: Zac kicked me Bhuaill Zac mé
--	--	--	--

Aguisín 7: FCÁT (Corpoideachais)

Mí	Naíonáin	Rang 1/2
Meán Fómhair	Sóilse Tráchta	Cén t-am é a Mhac Tíre ?

Deireadh Fómhair	Lacha, Lacha, Gé	Isteach is amach trí na cloiginí gorma
Samhain	Fear Bréige	Leabhar ar an gceann
Nollaig	Deir Ó Grádaigh	A haon, a dó, a trí

Naíonáin

Cluiche	Treoracha	Teanga (Múinteoir)	Teanga (Páistí)
Sóilse Tráchtá	- Tá trí ciorcail ar an múinteoir. (Ceann dearg, óraiste agus glas) - Taispeánann an múinteoir na ciorcail don rang agus míníonn sé/sí gur ciallaíonn gach dath rud difriúla. - Nuair a thaispeánann an múinteoir an ciorcal glas caithfidh na páistí a bheith ag rith. - Nuair a thaispeánann an múinteoir an ciorcal óraiste, caithfidh na páistí a bheith ag siúl. - Nuair a thaispeánann an múinteoir an ciorcal dearg, stopann na páistí. - Nuair atá dóthain cleachtaidh déanta ag an rang iarr ar dhaltaí éagsúla teacht amach agus na treoracha a ghlaoch amach.	- Rithigí - Siúlaigí - Stopaigí - Féach ar an dath	- Rithigí - Siúlaigí - Stopaigí - Féach ar an dath
Lacha, Lacha, Gé	- Súionn na páistí síos i gciorcal mór. - Téann páiste amháin timpeall an ciorcal, ag cur lámh ar	- Déanaigí ciorcal - Suígí síos - Lean ar aghaidh	Lácha, lácha, gé.

	ceann gach páiste agus ag rá ‘lacha’ • Píocann siad duine amháin agus deireann siad ‘gé’. • Ansin, ritheann an beirt acu ar ais chuigh an áit sa ciorcal ina raibh an ‘gé’. • Déanann an ‘gé’ iarracht beir ar an páiste eile.	•	• Tá mé ar ais! • Rug mé é!
Fear Bréige	• Píocann an múinteoir ??? ceapadóir. • Ritheann na páistí timpeall an halla agus iarann na ceapadóirí beir ar daoine. • Má beireann siad ar páiste, tá ar an páiste seasamh mar fear bréige, le cosa amach. • Má theann páiste eile tríd na cosa, is féidir leis an ‘fear bréige’ rith arís.	• Tusa an ceapadóir. • Bigí ag rith! • Seas mar fear bréige. • Teigh tríd na cosa. • Féach ar an fear bréige anseo.	• Cabhrú liom! • Is fear bréige mé.
Déir Ó Grádaigh	• Glaonn an múinteoir na treoracha amach i dtús báire agus déanann sé/sí na geáitsí a ghabhann leo. Déanann na páistí aithris air/ uirthi. • Mínigh anois do na páistí nár chóir dóibh aon rud a dhéanamh mura gcloiseann siad an frása “Deir Ó Grádaigh”. • Glaonn an múinteoir na treoracha amach agus má	• Seasaigí. • Suígí. • Cuirigí lámha ar... (ceann, bolg srl) • Stopaigí. • Rithigí. • Siúlaiigí. • Deir ó Grádaigh. • Tá tú amuigh. • Lámha trasna	• Mí-ádh Cén fáth go bhfuil mé amuigh?

	dhéanann páiste mícheart é, caithfidh sé/sí suigh síos.	• Lámha suas • Lámha síos	
--	--	--	--

Rang 1/ Rang 2

Cluiche	Treoracha	Teanga (Múinteoir)	Teanga (Páistí)
Cén t-am é a Mhac Tíre ?	- Seasann an ‘Mac Tíre’ ag barr an halla. Seasann na páistí eile ag bun an halla. - Glaonn ná páistí ‘Cén t-am é a mhac tíre?’ - Deireann an mac tíre ‘tá sé a _____ a chlog’ agus togann ná páistí an méid seo ceimeanna. - Nuair a deireann an mac tíre ‘tá sé in am don dinnéar’, caitheann sé/sí timpeall agus ritheann na páistí go léir ar ais go dtí bun an halla. - Beireann an mac tíre ar duine amháin agus anois is é an duine seo an mac tíre nua.	- Seas i scuaine díreach. - Cuir ceist ar an mac tíre	- Cén t-am é a mhac tíre? - Tá sé a sé a chlog. - Tá sé in am don dinnéar. - Rithimis. - Rug mé ort. - Níor rug. - Bhí mé sa bhaile.
Isteach is amach trí na cloiginí gorma https://www.youtube.com/watch?v=KG0qs_enM8U	- Taispeánann an múinteoir an físean seo (https://www.youtube.com/watch?v=KG0qs_enM8U) sa seomra ranga ag tosnú ag 1.57 - Seasann na páistí i gciorcal le duine amháin sa lár	- Deanaigí ciorcal. - Cé atá sa lár? - Bigí ag canadh. - Déan arís é. - Lámha le chéile. - Lámha suas.	Amhrán : <i>Isteach is amach trí na cloiginí gorma, Isteach is amach trí na cloiginí gorma, Isteach is amach trí na cloiginí gorma, maidin geal an lae.</i> <i>Tapa rapa rapa ar a ghualain,</i>

	• Cuireann na páistí lámha le chéile agus suas, chun droichead beaga a dhéanamh. • Tosaíonn an rang ag canadh agus téann an duine sa lár isteach agus amach tríd na gciorcal. • Ag tús sa dara véarsa, bulann an duine atá sa lár gulainn pháiste atá in aice leis. • Leannan an pháiste seo an chéad pháiste ag dul isteach agus amach agus tosaíonn an amhrán arís.	• Déan droichead. • Teigh amach is isteach.	<i>Tapa rapa rapa ar a ghulainn, Tapa rapa rapa ar a ghulainn, Maidin geal an lae.</i>
Leabhar ar an gceann https://www.youtube.com/watch?v=HRfN5mLqHdQ&t=47s	• Taispeánann an múinteoir an físean seo (https://www.youtube.com/watch?v=HRfN5mLqHdQ&t=47s) sa seomra ranga, as tosnú ag 1.23. • Is rás foirne an cluiche seo. Bíonn 5-6 páistí i ngach foireann. • Seasann ná páistí taobh thiar cathaoir, le cón eile os comhair. • Siúileann gach páistí suas agus timpeall an	• Déanaigí líne díreach taobh thiar den cathaoir. • A trí, a dó, a haon, lean ar aghaidh! • Bigi cuaramach! • Thit an leabhar, teigh ar ais! • Sibhse na buaiteoirí! •	• Thit an leabhar, teigh ar ais! • Bhumar! • Bí cuaramach! • Brostaigh ort!

	cón ag iarraidh leabhar a choinneáil cothrom ar a gceann. • Má ligeann aon pháiste an leabhar titim, caithfidh siad dúl ar ais go dtí an cathaoir. • Is iad na buaiteoirí an chéad grúpa atá críochnaithe.		
Cas Timpeall https://www.youtube.com/watch?v=HtJxVT8jcY	• Taispeánann an múinteoir an físean seo (https://www.youtube.com/watch?v=HtJxVT8jcY) sa seomra ranga. (ag tosnú ag 2.29) • Cuireann na múinteoir na páistí i scuaine díreach. • Píocann an múinteoir duine amháin chun a liathróid a caitheamh. • Seasann an páiste seo piosa beag ar shiúl ón scuaine agus a dhroim leis na páistí eile. • Ansin caitheann an páiste an liathróid thar a cheann. • Beireann páiste amháin ar an liathróid, nó togann páiste é ón talamh.	• Seas i scuaine díreach. • Caith an liathróid • Cas timpeall Déan buille faoi thuairim.	• Rann: <i>Cas timpeall, cas timpeall, cé aige a bhfuil an liathróid? An bhfuil sé beag nó bhfuil sé mór? An cailín é nó buachaill?</i> Tá an liathroid agam!

	• Tá ar gach páiste lámha taobh thiar a dhroim agus deanann said an rann. • Tá ar an páiste a chaith an liathróid buille faoi thuairim cé aige a bhfhuil an liathróid. Má tá sé/sí i gceart, tá seans aige é a dhéanamh arís. Má tá sé/sí mícheart, tá seans ag an bpáiste a thóg an liathróid.		
--	---	--	--